

یادداشتعباس سلیمینی‌نمین پژوهشگر تاریخ معاصر

استدلال‌های سست غرب‌گرایان علیه گسترش روابط روسیه و ایران

در سطح روابط بین‌الملل همواره باید کوشید تا توازن برقرار شود تا برای پیگیری مصالح ملی قدرت مانور بیشتری داشته‌باشیم. منته‌الاسال‌هاست‌غرب‌که‌می‌خواهد‌سلطه‌خودش را در ایران احیا کند، سیاست اعمال فشار و تحریم در قبال ما اعمال کرده تا ما را به زانو درآورد تا دوباره تحت سیطره‌اش قرار بگیریم. باید توجه داشت دورانی که ایران تحت سیطره غرب بوده است، رهاورد بسیاری برای غرب داشته ، بنابر این ایران در طول تاریخ، هرگاه که ملت اراده کرده استقلال خود را رقم بزند، با مشیت آهنین غرب جدی مواجه شده‌که آخرین مورد آن‌هم، کودتای سال ۱۳۳۲ بود. در دوران رضاخان، به‌دلیل دیکتاتوری حاکم، ملت اطلاعات دقیقی در مورد شرایط کشور نداشت. با این حال، پس از ورود روس‌ها به صحنه سیاسی ایران، کنترل انگلیسی‌ها بر اوضاع کاهش یافت و فرصتی برای تنفس فراهم شد. این شرایط به ملت امکان داد تا از وضعیت کشور آگاهی بیشتری پیدا کنند. ملت ایران خواهان ملی شدن صنعت نفت به‌عنوان یک خواسته حداقلی بودند اما انگلیسی‌ها هرگز تحقق این امر را برنتافتند و آمریکایی‌ها را برای کودتا علیه ایران دعوت کردند. این کودتا متأسفانه صورت گرفت. دلیل توسل به‌گزینه‌کودتا این‌بود‌که‌تحریم‌وفشار شدید اقتصادی، درزی دریایی نفت ایران و سایر اقدامات انگلیس، نتوانست ملت ایران را به زانو درآورد و ملت ایران توانست نفت خود را اداره‌کند‌و‌حتی منابع جدیدی از نفت به‌دست‌آورد‌که‌این توانمندی علمی و هوشمندی ایرانی‌ها بسیار قابل تأمل بود. به همین دلیل، کودتا علیه ملت ایران رقم خورد و این بار انگلیسی‌ها به همراه آمریکایی‌ها و اسرائیلی‌ها بر ایران تسلط پیدا کردند و غارت منابع ملت ایران مجدداً آغاز شد. راه دیگری برای ملت ایران باقی‌نمانده بود جز انقلاب سراسری سال ۵۷ و به سلطه‌گری بر ایران پایان داد. این موضوع برای آمریکایی‌ها قابل تحمل نبوده‌و هنوز هم نیست. آنها با یک فشار حداکثری به‌عزم خودشان در تلاشند تا ما را در برابر هژمونی خود به چنین خواسته‌ای برسانند. یکی از مسائلی‌که‌می‌توانند این مطالبه آمریکایی‌ها را خنثی کند، این است که ما به همه امکاناتی توجه کنیم که در جهان امروز پیش‌روی ماست. طبیعتاً، مبارای شکستن تحریم‌ها، باید همه امکانات موجود در سطح جهان را مورد بررسی جدی قرار دهیم. یکی از این امکانات، گسترش روابط با کشورهای مثل هند، چین و روسیه و به‌طور خاص چین و هند که آنها نیز به نوعی تحت تحریم آمریکا هستند. با این کشورها می‌توانیم روابطی را دنبال کنیم که بتواند غرب را وادار به برداشتن تحریم‌ها کند. اگر ما در این زمینه هوشمندانه عمل کنیم، غرب وادار به برداشتن تحریم‌ها خواهد شد. منته‌ای، یک فضا سازی سنگینی صورت می‌گیرد تا ما نتوانیم از سایر امکانات در سطح جهان استفاده کنیم، به‌ویژه فضا سازی‌هایی که مثلاً ما را متمم به فروختن ایران به چین می‌کند. این فضا سازی‌ها که عمدتاً توسط جریان‌ات غرب‌گرا صورت می‌گیرد، با هدف جلوگیری از استقلال ایران انجام می‌شود. در نهضت ملی‌شدن نفت هم، عده‌ای که به ظاهر ایرانی بودند اما در مسیر تحقیر ملت ایران حرکت می‌کردند. مثلاً رزم‌آرا در مجلس فریاد زد که ملت ایران عرضه‌اداره نفت خود را ندارند و باید حتماً انگلیس را بپذیرد. این فقط رزم‌آرا نبود، بلکه بسیاری از وابستگان سازمانی و تشکیلاتی غرب نیز همین هدف را دنبال می‌کردند. امروز نیز جریان غرب‌گرا در ایران، با فضا سازی‌های سنگین مانع از استفاده ما از ظرفیت‌های هند، روسیه، چین و حتی برخی کشورهای آفریقایی و آسیایی برای دور زدن تحریم‌ها و خنثی کردن اراده باطل آمریکایی‌ها می‌شود. این جریان مدعی است ما نباید روابط با مسکو را گسترش دهیم، چراکه در تاریخ، مسکو مانند انگلیسی‌ها بوده و کارهای ضد ملی علیه ما انجام داده؛ این دلایل در شرایط امروزی اصولاً در نیست. از آن زمان تاکنون، سه بار تغییر حاکمیت در روسیه صورت گرفته است. نظام روسیه معکوس شده است. ابتدا نظام سرمایه‌داری تزاری بود که عمدتاً ذهنیت تاریخی ملت ایران نسبت به روسیه به این دوران برمی‌گردد. سپس، نظام سوسیالیستی روی کار آمد که آن هم ساقط شد و الان یک نظام کاملاً متفاوت جدیدی به‌وجود آمد. بنابر این، این استدلال سستی است که بگویم که باید از روسیه کنونی به‌دلیل سابقه روسیه تزاری برای خنثی کردن فشارهای آمریکا استفاده نکنیم، چون روسیه بدتر از آمریکاست. روسیه‌ای که ما با آن مشکل جدی داشتیم، روسیه تزاری بود که بخش‌هایی از خاک ایران را جدا کرد. نکته دیگر این است که در حال حاضر بسیاری از کشورها، حتی کشورهای تحت سلطه غرب، با چین قراردادهای بلندمدت منعقد کرده و پکن سرمایه‌گذاری‌های کلانی در این کشورها انجام می‌دهند. عربستان سعودی، به‌عنوان متحد غرب، در حال انجام این کار است. حتی اسرائیل نیز از قراردادهایی که ما با چین و روسیه می‌بندیم استفاده می‌کند. بنابر این، این موضوع باید مورد توجه قرار گیرد. جریانی با چوسازی و فضا سازی، نمی‌خواهد ملت ایران قدرت مانور داشته باشد تا از این طریق غرب را وادار به برداشتن تحریم‌های بسیار ظالمانه غیر انسانی کند که به گفته خود آمریکایی‌ها، تاکنون علیه هیچ ملتی وضع نشده است.

خبر

همزمان با سفر دکتر پزشکیان، رئیس‌جمهور به روسیه، حساب رسانه KHAMENEI. IR در شبکه‌های اجتماعی، با انتشار عبارتی از رهبر معظم انقلاب بر اهمیت روزافزون منطقه آسیا در نظم جدید جهانی و انزوائی آمریکا در چشم‌انداز جدید مناسبات بین‌المللی تأکید کرد. ترجمه این توییت که به زبان روسی منتشر شده به این

جبهه مقاومت در مقابل زورگویی گسترش خواهد یافت

«جام جم» از سفر رئیس‌جمهور به روسیه و امضای موافقت‌نامه همکاری جامع دو کشور گزارش می‌دهد

ایران و روسیه؛ همپای رابطه راهبردی

همکاری مشترکی انجام شود.

✚ قدر دانی پوتین از مقام معظم رهبری پزشکیان در بخشی از گفت‌وگوی خود با پوتین با ابلاغ سلام ویژه مقام معظم رهبری به رئیس‌جمهور روسیه، بر عمیق‌تر و محکم‌تر شدن روابط تهران و مسکو تأکید کرد که در مقابل رئیس‌جمهور روسیه در اظهارات خود گفت: آرزوی بهترین‌ها را برای مقام معظم رهبری ایران دارم. آنچه که در مناسبات ایران و روسیه در حال انجام است، با ملاحظات و کنترل ایشان صورت می‌گیرد.

✚ ایستادگی ایران و روسیه در برابر تحریم‌ها پس از این دیدار مراسم امضای معاهده مشترک جامع راهبردی ایران و روسیه در کاخ کرملین برگزار شد. پزشکیان در کنفرانس مطبوعاتی پس از این امضا گفت: این سند که براساس منافع دو کشور تنظیم شده است می‌تواند مسیر همکاری‌های ایران و روسیه را همراه با باقی روشن ترسیم کند. وی تأکید کرد: هر دو کشور مصمم به رفع موانع تعرفه‌های گمرکی، بانکی، ضمانت‌های سرمایه‌گذاری، تسهیلات تردد تجار و موضوع روادید هستند. رئیس‌جمهور گفت: در این سند بر افزایش سطح مبادلات با استفاده از ظرفیت‌ها و توانمندی‌ها در اتحادیه اقتصادی اوراسیا تأکید شد.

شرح است: «چشم‌انداز تحولات جهانی نویدبخش یک نظام چندوجهی است که در آن آمریکا منزوی و آسیا مرکز دانش، اقتصاد و قدرت سیاسی و نظامی خواهد شد و فکر مقاومت و جبهه مقاومت در مقابل زورگویی گسترش خواهد یافت.» علاوه بر این در پی اعلام آتش‌بس در غزه، جمله‌ای از رهبر معظم انقلاب اسلامی به زبان‌های

پوتین در آغاز دیدار با رئیس‌جمهور ضمن ابراز خوشحالی از دیدار پزشکیان در مسکو با اشاره به اهمیت ویژه سفر وی به روسیه برای بررسی همکاری‌های دوجانبه و امضای معاهده مشترک جامع راهبردی خاطرنشان کرد: زمان زیادی است که روی این معاهده کار کرده‌ایم و بسیار خرسند هستیم که این کار به پایان رسید. امضای این سند به ما فرصت خواهد داد که به همه ابعاد در روابط دوجانبه تنوع دهیم و مطمئن هستم که به گسترش همکاری‌های اقتصادی دو کشور کمک خواهد کرد.

✚ رشد چشمگیر روابط اقتصادی پوتین در بخش دیگری از سخنان خود با تأکید بر این‌که رشد «قابل قبول» بیش از ۱۵ درصدی را در مبادلات دوجانبه در ۱۰ ماهه نخست سال ۲۰۲۴ میلادی شاهد هستیم به طرح‌های مشترک دو کشور اشاره کرد و از طرح‌های توسعه نیروگاه هسته‌ای، حوزه انرژی و افزایش مواصلات و زیرساخت حمل‌ونقل به عنوان جلوه‌هایی از این همکاری‌ها نام برد. وی با ابراز خرسندی از توسعه همکاری‌های بشردوستانه میان روسیه و ایران، اظهار داشت: مبادلات گردشگری به میزان ۲۱ درصد افزایش یافته است. پوتین افزود: از طریق وزارتخانه‌های فرهنگی هم منتظر رویدادهای خوبی هستیم که در ماه ژوئن سال جاری

تاجیکستان وارد مسکو شد تا کاری را که در دوران رئیس‌جمهور فقید، شهید رئیسی سرعت گرفته بود، تمام کند و در کرملین در کنار همتای روسی خود راه دو کشور را به سمت اوج همگرایی تاریخی خود باز کند. پزشکیان قبل از امضای موافقت‌نامه در کرملین در کنار ولادیمیر پوتین نشست و از «محکم‌ایستادن» ایران در مسیر روابط «حساس، حیاتی و راهبردی» ایران و روسیه خبر داد. مسعود پزشکیان با اشاره به عقیده مقام معظم رهبری مبنی بر لزوم مدیریت و اداره منطقه توسط دولت‌های منطقه و عدم نیاز به دولت‌های بیگانه تأکید کرد: حتماً ارتباطات و همکاری‌های دو کشور ایران و روسیه، نقشه آنها را نقش برآب خواهد کرد. رئیس‌جمهور با یادآوری معاهده مشترک جامع راهبردی بین دو کشور گفت: با امضای این معاهده در تمامی زمینه‌های امنیتی، فرهنگی و تجاری می‌توانیم روابط فیما بین را تقویت کنیم . پزشکیان افزود: تمامی موانع برای اجرایی و عملیاتی شدن این معاهده را برطرف کرده‌ایم و مصمم هستیم همه آنها را اجرا کنیم. رئیس‌جمهور در ادامه با مطلوب توصیف کردن روند اجرای توافق دو کشور برای احداث نیروگاه هسته‌ای جدید ایران گفت: توافقات جدید در این رابطه نیز امضا شده و وارد فاز عملیاتی خواهد شد. ما سعی کرده‌ایم همه موانع موجود بر سر راه گسترش روابط را برطرف کنیم. ولادیمیر

محمد زمانی گروه سیاسی

بعد از ظهر روز گذشته مسعود پزشکیان و ولادیمیر پوتین، رؤسای جمهور ایران و روسیه در آیینی در کاخ کرملین، معاهده مشترک جامع راهبردی دو کشور را امضا کردند تا به قول رئیس‌دولت چهاردهم، فصل جدیدی در روابط دو کشور در همه زمینه‌ها به‌ویژه اقتصادی گشوده باشند. در همدسه قدرت جهان، مسکو و تهران سال‌هاست که مسائل مشترکی با یکدیگر دارند؛ چه از آن جهت که هر دو تحت بی‌سابقه‌ترین رژیم تحریم‌های غرب هستند و چه از آن حیث که در معرض تهدید مداوم اتحاد نظامی غرب در قالب ناتو و یادی آن قرار دارند. چنین شرایطی از مدت‌ها پیش لزوم اجرای موافقت‌نامه راهبردی میان دو کشور را الزامی کرد و این امر حالا بعد از دو سال و اندی کار سنگین مطالعاتی و هماهنگی چندین و چندباره کارشناسی و سیاسی با سفر رئیس‌جمهور کشورمان در کرملین به ثمر نشسته است و امضای رئیس‌جمهور دو کشور که دیروز بر پای این موافقت‌نامه جامع نشست، خیز دیگری است در مسیر حرکت کشورهای غیرهمسو با غرب برای ساخت نظم نوین جهانی مبتنی بر نظام چندقطبی. دکتر مسعود پزشکیان، دیروز از

برش

نگاهی به متن معاهده ایران و روسیه

طرف‌های متعا‌د در جهت تعمیق و گسترش روابط در تمامی زمینه‌ها مورد علاقه متقابل، تقویت همکاری‌ها در زمینه امنیتی و دفاعی، هماهنگی نزدیک فعالیت‌ها در سطوح منطقه‌ای و جهانی که هم‌راستا با مشارکت جامع، بلندمدت و راهبردی باشد، خواهند کوشید.

ایران و روسیه روابط خود را بر پایه اصول برابری حاکمیتی،

مختلف منتشر شد که متن آن به شرح زیر است: «امروز دنیا فهمید که صبر مردم غزه و ایستادگی مقاومت فلسطینی، رژیم صهیونیستی را وادار به عقب‌نشینی کرده است. در کتاب‌ها خواهند نوشت که روزی، جماعتی صهیونیست، با فبیج‌ترین جنایات، هزاران زن و کودک را کشتند و در آخر شکست خوردند.»

برش

هراس آمریکا و اروپا از همکاری تهران و مسکو

در حالی که رسانه‌های معاند فارسی زبان و غربی می‌خواهند سطح این موافقت‌نامه را به حد یک پیمان دوجانبه برای خروج از تحریم یا جنگ اوکراین در آستانه ورود ترامپ به کاخ سفید بکا‌هند، اما ایران و روسیه خیلی پیش‌تر با نواختن یک سمفونی هماهنگ در برابر ناتو در سال‌های ناکارآمدی آن را به واشنگتن نشان داده‌اند. در همین ارتباط دیمیتری پسکوف، دبیر مطبوعاتی رئیس‌جمهور روسیه روز گذشته قبل از امضای موافقت‌نامه گفت: گمانه‌زنی‌های متعدد درباره دلایل انتخاب تاریخ امضای توافق بزرگ مشارکت استراتژیک جامع بین روسیه و ایران، درست پیش از مراسم تحلیف ترامپ، فقط باعث خنده می‌شود. اجازه دهید نظریه پردازان توطئه، هر چقدر مایلند به این کار ادامه دهند. وی ادامه: معاهده مشترک جامع فدراسیون روسیه و جمهوری اسلامی ایران، خواسته‌های مردم این دو کشور دوست و همسایه را محقق می‌کند و روابط دو کشور را به سطح مشارکت راهبردی ارتقای می‌دهد.

در طرف ایرانی عباس عراقچی، وزیر امور خارجه ایران در شبکه اجتماعی ایکس تأکید کرد که موافقت‌نامه راهبردی کشور نقطه عطف کلیدی برای تقویت روابط دوجانبه است و فقط یک توافق سیاسی نیست، بلکه نقشه راه آینده است.

فروکاستن عا‌مدانه موافقت‌نامه فعلی به یک واکنش ساده از سوی روسیه و ایران به آمدن ترامپ، ناشی از نگرانی فزاینده غرب از شکل‌گیری یک الگوی کلان در سطح جهانی است که تضعیف نظام تک‌قطبی به رهبری آمریکا را به نظاره نشسته است. همکاری روسیه و تهران تا همین جا هم علاوه بر ابعاد دو جانبه، ظهور عملی بودن ساخت الگوی جایگزین و به قول عراقچی یک نقشه راه برای کشورهای است که مدت‌هاست به هژمونی غرب و مشخصاً اروپا و آمریکای شمالی نگاهی انتقادی دارند. از این نظر به خصوص در پیوند با چین و در قالب کشورهایی که در چارچوب بریکس گرد آمده، همکاری روسیه و ایران می‌تواند رویه‌سازی برای همکاری‌هایی باشد که طیف بسیار متنوعی از کشورها از آمریکای لاتین، آفریقا و اروپای شرقی و آسیا را تشویق به همکاری‌های این‌چنینی و فارغ از نظارت غرب می‌کند.

در همین زمینه آنتیا هیپر، سخنگوی کمیسیون اروپا در واکنش به معاهده جامع راهبردی میان ایران و روسیه ضمن تکرار ادعاهای بی‌اساس درباره همکاری نظامی دو کشور در جنگ اوکراین، همکاری دو کشور ارسال «پیام بسیار روشن» روسیه به عدم علاقه آنها به صلح خواند و گفت: «این اقدام نشان می‌دهد که روسیه به‌شدت به دنبال کمک برای تجاوز غیرقانونی خود (به اوکراین) است. این موضوع ضعف واقعی روسیه را در این زمینه آشکارتر می‌کند.» خبرگزاری فرانسه روز گذشته لحظاتی پیش از امضای موافقت‌نامه نوشت: روسیه و ایران در آستانه امضای معاهده جدیدی در روز جمعه برای تقویت روابط نظامی و اقتصادی خود هستند، پیمانی بین دو کشور از تحریم‌شده‌ترین کشورهای جهان که احتمالاً غرب را نگران می‌کند.

✚ **یادداشت** **محسن یاک‌آیین/دبلمات‌پیشین**

این موضوع صحت ندارد. روابط با کشورهای اروپایی، روسیه و چین، به طور مستقل در مورد برنامه‌ریزی جمهوری اسلامی ایران قرار دارد. ما اکنون با اعتماد متقابلی که بین ایران، روسیه و همسایگان و برخی کشورهای دوتر در آمریکای لاتین و آفریقا ایجاد شده است، به طور طبیعی تعاملات خود را ادامه می‌دهیم. به همین ترتیب، اگر اروپا هم رویکرد مثبتی نسبت به روابط با ایران داشته باشد، در چارچوب احترام متقابل و بدون تهدید و ارباب، مسیر تعامل با اروپا را نیز دنبال خواهیم کرد و روابط با روسیه، مانعی برای همکاری‌های ما با اروپا نخواهد شد. در مجموع به نظر می‌رسد که سفر آقای پزشکیان، غیر از مباحث دوجانبه همکاری‌های دو کشور، در ائتلاف‌های منطقه‌ای، به‌خصوص شانگهای و بریکس راهم تقویت خواهد کرد و با پیگیری و اجرای توافقات، ان‌شاءا... مسیر مثبتی جهت تقویت روابط دو کشور طی خواهد شد.

که هم سرعت همکاری بین دو کشور افزایش یابد و هم موارد قابل پیگیری مشخص شود که از سوی کدام وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها باید دنبال شود. رؤسای جمهور دو کشور، نظارت عالی‌به‌اجرایی این موافقت‌نامه خواهند داشت.

به طور کلی، امضای موافقت‌نامه‌های راهبردی، به معنای سطح بالای اعتماد بین دو کشور است و وقتی که به‌خصوص طرفین در حوزه‌های دفاعی و امنیتی به توافق می‌رسند، به آن معناست که اعتماد حداکثری بین دو کشور ایجاد شده و آینده روابط دو کشور روشن است. نکته لازم به ذکر، این‌که روابط جمهوری اسلامی ایران با کشورهای مختلف، به طور مستقل دنبال می‌شود. بحث‌های مطرح‌شده در مورد تقویت روابط ایران با روسیه به این معنا نیست که ما همکاری‌های خود با سایر کشورها، از جمله کشورهای اروپایی را دنبال نخواهیم کرد.

جرایم سازمان‌یافته و همچنین مقابله با قاچاق مواد مخدر در این موافقت‌نامه دیده شده است. در بخش فرهنگی نیز، مسأله گردشگری و تقویت ارتباطات مردمی مورد توجه قرار گرفته است.

این موافقت‌نامه بعد از امضا، به صورت لایحه از سوی دولت به مجلس شورای اسلامی ارائه خواهد شد تا پس از تصویب، مفاد آن در مجلس مورد بررسی قرار گیرد و سپس به شورای نگهبان ارسال شود و پس از تصویب شورای نگهبان، مورد اجرا قرار گیرد. وزاری مشخصی تعیین شده‌اند تا در حوزه‌های مختلف، پیگیری امور مربوط به سند همکاری ۲۰ ساله را برعهده بگیرند. درواقع، بعد از امضای این موافقت‌نامه، اسناد دیگری توسط وزارتخانه‌ها و سازمان‌های مربوطه دو کشور، برای همکاری‌های جزئی‌تر در حوزه‌های مختلفی که ذکر شد، امضا خواهد شد. این موافقت‌نامه موجب خواهد شد